

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВІДНОЇ СТРУКТУРИ В НАУКОВІЙ
ФАНТАСТИЦІ
(ЗА МОТИВАМИ ТВОРІВ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ–ХХ
СТОЛІТЬ)**

Гур'єва А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Бондаренко Ю. С.

Розробкою та дослідженням композиційних форм мови та їхніх типів займалися американські, німецькі, російські і українські лінгвісти, серед яких Бейлі Дж. О., Беррон Р. Н., Фаульзайт Д., Гальперін І. Р., Кухаренко В. А., Розанова Є. А.

Структура тексту побудована за допомогою одиниць різних рівнів. Їх взаємодія створена і спрямована автором. Це саме його точка зору і позиція, що визначає все, що в тексті. Але точки зору автора розподілені у тексті нерівномірно. В емоційній промові проза автора чередується з мовою персонажів. Насправді ж, мова автора розроблена інакше, аніж лінії і думки персонажів. Вказані два основних потоки мови в літературному тексті. Це – авторський потік мови та потік мови персонажів. Останній потік неоднаковий: персонаж говорить про щось, висловлюючи свої думки за допомогою діалогу; він думає про щось, не висловлюючи свої міркування вголос. У літературному творі вони виражені у формі внутрішньої розмови персонажа. А є ще й "змішані" презентації, в яких беруть участь обидва - автор та персонаж. Вони представлені мовою. Розподіл сигналів концепції літературного твору виходить безпосередньо від автора. Їх розподіл залежить від композиційної форми мовлення.

Таким чином, композиційний поділ тексту містить не тільки композиційні форми мови, але й різні типи розповіді: діалог, монолог, внутрішня мова і т.д. Комунікативні можливості та функціональні особливості частин композиційної структури є причиною поділу останньої на три основні композиційні форми мови: оповідь, опис і роздум. Визначивши основні композиційні форми мови, розглянемо їх.

Розповідь – це найдинамічніша композиційна форма тексту, в якій зосереджене розгортання сюжетної лінії. Розповідь оповідає нам події. Це може бути розповідь автора або ж персонажа про події і спогади персонажа, у вигляді внутрішнього мовлення і діалогу. Розповідь відрізняється від опису, тому що вона показує події в ході часу, і зовсім не пов'язана з простором. Це розповідь, де ми знаходимо основні моменти сюжетного руху: експозиція, зав'язка, розвиток, наростання, кульмінація, спад, розв'язка, епілог.

Сюжет – це система подій, які складають історію.

Автор показує свою позицію в роздумі. Роздум пропонує причини та наслідки поведінки персонажа, його (або автора) міркування про моральні, етичні, ідеологічні та інші проблеми.

Опис, в основному, це статично-композиційна форма мовлення. Вона поставляє деталі появи людей і речей, які є в книзі, місце і час дії.

Точка зору письменника і його емоції найбільш явно виражені в мові автора (розповідь автора). Розповідь автора надає читачеві пряму інформацію про вподобання автора і його заперечення, переконання і суперечності, тобто служить важливим джерелом складання образу автора.

У сучасній прозі, щоб зробити авторські праці більш правдоподібним, щоб справити враження на читача ефектом достовірності описуваних подій, автор придумує несправжнього персонажа (який також може брати участь у розказаних подіях) з метою розповіді цієї історії. Сам письменник таким чином ховається за розповідачем, представляє усі події історії з точки зору останнього, і лише час від часу з'являється в розповіді зі своїми міркуваннями, які можуть підтверджувати чи суперечити розповіді автора. Ця форма мови автора називається дорученою розповіддю. Структура дорученої розповіді є набагато складнішою, ніж звичайна розповідь автора, тому що замість однієї головної особи, ми маємо ієрархію образу розповідача, очевидно маючи свої за і проти, щодо певної проблеми, навислої над образом розповідача.

Дуже важливе місце тут займає діалог, де персонажі висловлюють свої думки у формі розмовної мови.

Ще одна форма, яка має найбільшу значущість в сучасній прозі - це внутрішня розмова персонажа, що дозволяє автору (і читачеві) "зазирнути" у внутрішній світ персонажа, спостерігати за його ідеями і поглядами щодо його рішень.

Останній - четвертий тип розповіді, який спостерігається в прозі – є своєрідною сумішшю точок зору і мовних сфер автора і персонажа. Вперше цей тип був виявлений і проаналізований майже сто років тому, і називається він непряма мова. Непряма мова служить для відображення або психічного відтворення одноразово сказаного висловлювання, або ж думки персонажа. У першому випадку це непряма розмовна мова, у другому – непряма внутрішня мова.